

MERKEZİ SEÇME SINAVI HAZIRLIKLARINDA VELİ KATKISI: BİR ÖLÇEK ÇALIŞMASI

*Ozana URAL**

*Emine ERKTİN***

ÖZET

Eğitimin her düzeyinde velilerin katılımı öğrenci başarısındaki esas unsurlardan biri olarak incelenmektedir. Böylesi bir işbirliğinin titizlikle planlanması gereken birinci grup bileşenlerini velilerin faaliyetleri ve onlara sağlanan yardım ve kaynaklar oluşturur. İkinci grupta ise tutum ve içerik yer alır. Katılımı ile verimli bir katkı sağlayan velilerin özelliklerinin dikkatle incelenmesi yerinde olacaktır.

Ülkemizdeki genç nüfus oranı ve yetersiz kaynaklar sonucunda hem öğrencileri hem velileri büyük baskı altında bırakan seçme sınavları kaçınılmaz olmaktadır. Gerek ortaöğretime gerekse yüksek öğretime geçişte aşılması gereken sınavların öğrenci ve velilere getirdiği yük yıllardır eğitim sistemimizin gündeminden düşmemektedir.

Bu çalışmanın uzun vadede amacı çocukları seçme sınavlarına hazırlanan veliler için etkin bir veli katılım programı hazırlamaktır. Bunun için öncelikle velilerin katılım düzeylerini inceleyen bir araştırma tasarlanmıştır. Bu amaçla velilerin duygu, düşünce ve davranışlarını belirleyen bir ölçek geliştirilmiştir. Kişisel deneyimler ve eğitimci gözüyle yapılan gözlemler sonucunda bu ölçek için üç boyut belirlenmiştir: “çocuğun eğitimine ilişkin düşünceler”, “çocuğun eğitimi ile ilgili duygular” ve “ ailenin sosyal yaşantısına ilişkin davranış değişimleri”.

Ölçeğin güvenilirlik ve geçerliliği çocukları ortaöğretim sınavlarına hazırlanan 85 anneden oluşan bir örnekleme de sınanmış, alfa güvenilirlik katsayısı 0.92 olarak bulunmuş, faktör analizinde ortaya çıkan üç faktörün belirlenen boyutlara karşılık gelmesi geçerlilik kanıtı olarak kabul edilmiştir.

Anahtar Sözcükler : Merkezi seçme sınavı, öğrenci başarısı, veli katkısı

* Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi.

** Boğaziçi Üniversitesi.

**PARENTAL INVOLVEMENT IN COMPETITIVE EXAM SITUATIONS:
DEVELOPMENT OF A SCALE**

SUMMARY

Parent involvement has been investigated as a key concept in student achievement. One of the two sets of factors which should be carefully planned while engaging in parent involvement is the type of activities in which parents are engaged and types of resources and assistance which are offered to parents and families as a function of parent involvement. The other set of factors include the attitude versus context in which those activities are presented. It has been argued that the characteristics of parents which make their involvement valuable or less valuable have to be carefully considered.

Turkey is a developing country with a very young population. Highly competitive entrance examinations due to scarce resources are one of many stressors for children and parents. The competition is prevalent at two levels. First for highly competitive high schools the second time during the university entrance examinations. Coping of students and families with negative emotions related with such stressful situations seems to be an everlasting issue.

The aim of this study was to investigate the levels of involvement of parents whose children go through competitive examinations so that programs for effective parental involvement could be prepared. A scale was developed to determine parents' emotions, thoughts, and behaviours in exam preparation of their children. Through personal experience and observation as educators it was hypothesized that three components were apparent for parents through these stressful periods. For each component "cognition about the children's education", "related emotions", "behavioral change in parents' social life" items were generated. The analyses for validity and reliability of the scale were carried out. For reliability alpha coefficient was found to be 0,92. For validity, factor analysis was done and 3 factors were confirmed.

Key words : Competitive examination, student achievement, parental involvement.

Zorunlu eğitim süresinin 5 yıldan 8 yıla çıkarılmasıyla, ilköğretim okulundan mezun olan öğrencilerin çoğunu orta (lise) eğitimi için zorlu bir sınav beklemektedir. Sınavsız öğrenci kabul eden orta eğitim kurumları olsa da, öğrenciler ve aileleri sınavla girilen ve “tercih” edilen “iyi” orta eğitim kurumları için bir yarışa girmektedir. Büyük çoğunluğun girmek için uğraştığı çok tercih edilen, iyi orta eğitim kurumlarının başta gelen özelliklerinin bir yabancı lisan öğretmesi ve ikinci büyük yarışa- üniversite giriş sınavlarına iyi hazırlaması olduğu genel kabul görmektedir. Sınavla girilen orta eğitim kurumlarını iki gruba ayırabiliriz:

1. Ücretsiz orta eğitim kurumları (Anadolu Liseleri, Fen ve Meslek Liseleri gibi)
2. Ücretli orta eğitim kurumları (Vakıf ve Özel Okullar gibi)

Bu okullara girmek üzere aday olan öğrencilerin her iki gruptaki (özel ve devlet) okullarının, Haziran ayında birer hafta ara ile yapılan merkezi seçme sınavlarına girmeleri gerekmektedir. Ülkemizdeki genç nüfus oranı ve yetersiz kaynaklar yüzünden kaçınılmaz olan merkezi seçme sınavları hem aday öğrencileri, hem de ailelerini büyük bir baskı altında bırakmaktadır. Gerek kimi orta eğitim kurumlarına, gerekse yüksek öğretime geçişte aşılması gereken sınavların öğrenci ve ailelerine getirdiği yük yıllardır eğitim sistemimizin gündeminden düşmemektedir. Birçok aile üniversiteye giden yolun iyi bir orta eğitim kurumundan geçtiğini düşünmekte, çocuklarını sınavlara hazırlamak için tüm kaynaklarını seferber etmektedir. Bu sınavlar hem öğrenciler hem de aileleri için gittikçe artan büyük bir baskı ve kaygıya yol açmaktadır. Çocuklarını orta eğitim kurumlarının merkezi seçme sınavlarına hazırlayan velilerin büyük çoğunluğunun ortalama bir yıl boyunca çocuklarını bu sınava hazırladıkları, dershaneye yolladıkları, özel dersler aldıkları gözlenmektedir. Günlük yaşamlarını sınav hazırlıklarına göre az yada çok değiştiren aileler, bir yandan da aile bütçelerine göre sınav hazırlıklarına bir pay ayırmaktadırlar. Sınav hazırlıkları sürerken, çocuklarının sınav sonucunun “ne olacağı” düşüncesi ailelerde giderek artan bir kaygı yaratmaktadır. Cüceloğlu (1991) kaygıyı, belirsiz bir korkunun veya kötü birşey olacağına dair duygunun sürekli baskın olduğu psikolojik bir hal olarak tanımlamaktadır ki, bu da velilerin ve öğrencilerin hissettiklerini yansıtmaktadır.

İlköğretim son sınıfında yani 8.sınıfta okuyan öğrenciler eğer merkezi seçme sınavlarına gireceklerse bir hazırlık yapmaları gerekmekte ve bu hazırlıklara velileri de katılmaktadır.

“Veli Katkısı” terimi her ne kadar değişik anlamlar içerse de, velinin öğrencinin okuluyla yakın ilişki içinde olması, işbirliği yapması, okul kararlarına katılması ve okulla birlikte öğrencinin eğitim yaşantısı için birlikte çalışması anlamındadır. Coleman’a (1998) göre velinin öğrenme aktivitelerine katılması sadece evle sınırlı değildir. Velinin temel katkısı

öğrencinin öğrenmeye istekli ve hazır oluşunu sağlamaktır. Bunun içinde veli ,öğrenci ve öğretmen işbirliği gerekmektedir. Çoğu kere veli katkısı sosyal aktiviteler (kermes düzenleme, kardeş okulu ziyaret ve yardım etme gibi) çerçevesinde düşünülmekte , fakat günümüzde eğitimde velinin rolü başlıca katılımcı, sorun çözücü, dinleyici, destekleyici ve okulla birlikte karar verici olarak düşünülmektedir (Henderson, Marburger, Ooms,1986). Veli katılımı okuldan çok, evde gerçekleşmekte ve araştırmacılar velilerin çocuklarının ev ödevlerine yardım etmeleri gerektiğini düşündüklerini, ev ödevlerine katkıda bulunmalarının olumlu etkileri olacağına inandıklarını, çocuklarının ve onların öğretmenlerinin kendilerinden evde çocuklarına ev ödevlerinde katkıda bulunmalarını bekledikleri düşüncesinde olduklarını bulmuşlardır (Hoover-Dempsey , Battiato, Walker, Reed, DeJong ve Jones, 2001). Reynolds (1992) velinin evdeki katkısının ve okul ziyaretlerinin öğrencinin akademik başarısı ve okul uyumu üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu söylemektedir. Çocuğuna evde katkıda bulunan velinin öncelikle kendini katkıda bulunacak düzeyde hissetmesi gerekmektedir. Velinin eğitim düzeyi, isteği ve yeterlik duygusu veli katılımının belirleyicileri arasındadır. Kendini çocuğunun ev ödevlerine yardım edecek yeterlikde gören velinin bu yüzden kendine duyduğu güven, çocuğuna katkıda bulunmasını sağlamakta ve kendini yeterli gören veli, ev ödevlerine katılımı da artırmaktadır (Ames, 1993 ; Balli, Demo ve Wedman,1998; Cooper, Lindsay, Nye, Greathouse 1998; Hoover-Dempsey, Bassler ve Brissie, 1992). Evde veli katılımının bir yönü de, çocuklarının okulda daha uyumlu davranmaları ve dolayısıyla daha iyi öğrenmeleri için, velilerin çocuklarını ve kendilerini kapsayan “uyulması gereken davranışlar” (çocuklar için örneğin okul ve ev kurallarına uyulması gerektiğinin ve büyükleriyle nasıl konuşmaları gerektiğinin öğretilmesi ; kendileri için örneğin öğretmen ve diğer velilerle düzenli iletişimde bulunmak, çocuğunun görüştüğü arkadaşlarının davranışlarına dikkat etmek, çocuğuyla onun okulda geçirdiği gün hakkında konuşmak) geliştirmeleri ve uygulamalarıdır (Bennett, Finn ve Cribb, 1999)

Velilerin eğitimdeki rollerinin yanısıra hak ve görevleri de belirlenmektedir.. Örneğin Avrupa Aile Birliği'nin (European Parent's Association, 1992) veliler için belirlediği hak ve görevlere baktığımızda, öğrencinin daha iyi öğrenmesi için veli ve okulun karşılıklı sorumluluklarının yerine getirilmesi üzerinde durulduğu görülmektedir (OECD,1997) . Tüm bunlar öğrencilerin yaşamlarında en iyi eğitimi alması ve yararlanması gözeterek belirlenmiştir. Genel olarak geliştirilen veli katılım modellerinde tüm öğrencilerin okulda başarıyı yakalaması hedeflenmektedir (Swap McAllister, 1993) . Bunun içinde veli-öğrenci-okul işbirliğinin yanısıra eğitim politikalarının da bu yönde destekleyici olması gerekmektedir. Veli-okul-toplum üçgeninde öğrencilerin başarısı için çalışılmaktadır. Ülkemizde durum farklıdır. Veli katkısı için gerekli eğitim politikaları olmadığından, veli katılımına toplum ve okul hazırlıklı görünmemektedir. Velilerin katkısı ise kendi çocuklarının

akademik başarısını sağlamaya çalışmak anlamındadır. Bu da öğrencilerin “tercih” edilen okullara girebilmesiyle ölçülmekte ve tüm gayretler sınav hazırlığına yöneltilmektedir. Genel olarak veliler öğrencilerin sınav hazırlığına katkıda bulunmak için ders aldirmakta, dershaneye göndermekte, ders çalışmalarını denetlemekte, ders çalışacağı ortamı hazırlamakta ve ders çalıştırmaktadır.

Tüm bu yorucu hazırlıklar öğrenci ve velisi için kişisel özelliklerine, sınava atfettikleri öneme, eğitimle ilgili algılamalarına, kaygıyla başa çıkma yollarını kullanışına göre değişse de uzun süren kaygılı bir dönem yaratmaktadır.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacını uzun ve kısa vadeli amaçlar olarak ikiye ayırabiliriz:

Çalışmanın uzun vadeli amacı veliler için etkin bir katılım programı ortaya çıkarmaktır.

İlk aşamada ise velilerin duygu, düşünce ve davranış açısından katılım durumlarını saptamayı hedefleyen bir çalışma hazırlanmıştır.

Çalışmanın Yöntemi

Çalışmanın kısa vadedeki amacı için velilerin katılım durumlarını belirlemek üzere “*Sınava Yönelik Algılanan Önem Ölçeği*” (SYAÖ) veli formu araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Ölçek çocukları ilköğretim son sınıfa devam eden bir grup veliye Mayıs, 2001’de uygulanarak, geçerlik ve güvenilirlikliği sınanmıştır. SYAÖ ölçeğinin veli formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması şu örnekleme yapılmıştır:

Örneklem : Çocukları ilköğretim okulu 8. sınıfa giden 85 anne (çocuklarını dershaneye gönderen 24 anne).

Örneklem 4 devlet ilköğretim okuluna ve bir özel dershaneye devam eden ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin anneleri arasından seçilmiştir.

Çalışmada şu araştırma soruları sorulmuştur :

*Örneklemin demografik özellikleri nelerdir?

*Örneklemin sınav hazırlıkları nelerdir?

*SYAÖ ölçeğinin psikometrik özellikleri nelerdir?

*Çocuklarını sınava hazırlayan ve hazırlamayan velilerin ölçeğe verdikleri yanıtlar arasında fark var mıdır?

Çalışmanın Sınırlılıkları

Veli kavramı bu çalışmada “ebeveyn” anlamında ele alınmışsa da, örneklem çocukları ilköğretim 8.sınıfında olan annelerden oluşmuştur.Sınav hazırlığı yapan veliler ise, çocuklarını bir dershaneye gönderen veliler olarak kabul edilmiştir.

Sınava Yönelik Algılanan Önem Ölçeği: Veli Formu

Ölçek öğrenci velilerinin çocuklarının eğitimine ve sınava ilişkin düşünce ve duygularını, ayrıca ailenin sosyal yaşantısına dönük davranış değişimlerini içeren 50 maddeden oluşmaktadır. Maddelerden bazı örnekler şöyledir:

Çocuğın Eğitimine İlişkin Düşünceler: Çocuğumun sınavla girilen bir okulda okuması benim için çok önemlidir.

Duygular: Çocuğum sınavla girilen bir okulun sınavını kazanamazsa çok üzülürüm.

Ailenin Sosyal Yaşantısına İlişkin Davranış Değişimleri: Son bir senedir hayatımızı, tüm programımızı sınav hazırlıklarına göre ayarlıyorum.

Velilerden “1 Hiç Bana Uymuyor” dan “4 Tamamen Bana Uyuyor” a değişen 4 farklı yanıt seçeneğinden birini seçerek, formu yanıtlamaları istenmektedir.

Çalışmada Kullanılan Diğer Araçlar

Demografik Özellikler ve Sınav Hazırlığı

Örneklemin demografik özellikleri ve sınav hazırlıkları ile ilgili bilgi toplamak üzere araştırmacılar 21 (13 demografik bilgi ve 8 sınava hazırlık) sorudan oluşan bir anket hazırlamış ve velilere ölçekle birlikte vermişlerdir. Anketle elde edilen bilgiler şöyledir:

Demografik Özellikler: Medeni durum, yaş, eğitim düzeyi, velinin mezun olduğu lisenin türü,

eşin mezun olduğu lisenin türü, bildiği yabancı dil, gelir durumu, çocuk sayısı, diğer çocukların yaşları, okul düzeyleri ve sınıfları, liseye devam eden çocuğu varsa ne tür bir lise olduğu, ilköğretim 8.sınıfa giden çocuğın cinsiyeti, velinin çocuğunun okul başarısını değerlendirmesi, ilköğretim 8. sınıfta olan çocuğunu sınava hazırlayıp, hazırlamadığı.

Sınav Hazırlığı: Anketin 8 sorudan oluşan bu bölümünü, çocuğunu sınava hazırladığını söyleyen veliler cevaplamıştır. Bu sorular şöyledir:

Sınav hazırlığı için neler yapıldığı, nasıl yardım edildiği, ayrılan bütçe, hazırlanma süresi, sınava atfedilen önem, sınavının kazanılmasının istenilen okulun gelecekte çocuğa sağlayacağı yarar , kaygı hissedip, hissetmediği ve başa çıkma yolları.

Bulgular

Araştırma soruları;

*Demografik Özellikler

*Sınav Hazırlığı

*SYAÖ Ölçeğinin Psikometrik Özellikleri

*Dershaneye gönderen ve göndermeyen annelerin ölçeğe verdikleri yanıtların karşılaştırılması

olarak belirlenmişti. Bu sorularla ilgili bulgular şunlardır:

Demografik Özellikler

Annelerin %94'ü evlidir. %52'si 40-47 yaşında, %44'ü 26-39 yaş grubundadır. %46'sı ilköğretim, %25'i lise mezunudur. Annelerin %72'si 2-3 çocuk sahibidir. 8.sınıfa giden çocukların %66'sı kız, %34'ü erkektir.

Örneklemin alt-orta sosyo-kültürel gruptan olduğu söylenebilir.

Sınav Hazırlığı

Annelerin %47 'si çocuklarının başarısını "iyi" olarak tanımlarken %29'u "yeterli" bulmuştur. Annelerin %69'u çocuklarının devlet okulu sınavlarına, %13'ü hem devlet hem özel okul sınavlarına hazırladıklarını söylemişlerdir. %18'i ise hiçbir hazırlık yapılmadığını söylemişlerdir. Annelerin; %13ü derslerine yardım ettiklerini, %33ü hazırlık için "az" para ayırdığını, %30'u "çok" para ayırdığını, %70'i sınava 1 yıldır, %20'si 2 yıldır hazırladıklarını belirtmişlerdir. Annelerin %35'i sınavın çok önemli olduğunu belirtmiştir. Annelerin çocuklarının sınavını kazanmasını istedikleri okuldan beklentileri şöyledir:

%37 "saygınlık"

%19 "iyi bir çevre"

%14 "iyi bir gelir"

%9 "hepsi".

SYAÖ Ölçeğinin Psikometrik Özellikleri

Alfa güvenilirlik katsayısı 0.92 olarak bulunmuştur. Yapılan faktör analizinde 4 faktör çıkmıştır.

Bu faktörler şunlardır:

Faktör-1 : 11 maddeden oluşan bu faktörün genel teması annelerin eğitime verdikleri önem ve eğitim kalitesi hakkındaki düşünceleri olarak görünmektedir. Böylece bu faktör Eğitime Verilen Önem olarak adlandırılmıştır.

Faktör-2 : 11 madde içeren bu faktör Faktör-1 ile benzer temalardan oluşmakta ve daha çok eğitim aracılığıyla öğrencilerin kazanacağı ve gelecekteki yaşamlarında onlara yarar getirmesi beklenen yeterlik, kalite ve becerilerle ilgili görünmektedir. Bu yüzden bu faktöre **Geleceğe Yönelik Yarar İçin Eğitime Verilen Önem** adı verilmiştir.

Faktör-3 : Bu faktörde 15 madde bulunmakta ve maddeler annelerin sınav hazırlıklarına ve sınava karşı hissettiklerine ve duygusal tepkilerine işaret etmektedir. Böylece bu faktöre Duygusal Tepki denilmiştir.

Faktör-4 : 7 madde içeren bu faktör ailenin sınav hazırlıkları için sosyal yaşamında yaptığı değişiklikleri gösterir niteliktedir. Bunun için faktöre Ailenin Sosyal Yaşam Değişiklikleri adı verilmiştir.

Faktör-1 ve Faktör-2 deki maddelerin genel temalarına baktığımızda annelerin eğitimle ilgili düşüncelerini, eğitime verdikleri önemi ve eğitimden beklentilerini işaret ettiğini görmekteyiz. Çalışmada bu iki faktör bir arada değerlendirilerek, velinin çocuğun eğitimine ilişkin düşüncelerini gösterdiği kabul edilmiş, her iki faktör tek faktör olarak **Eğitime Yönelik Düşünceler** adı verilmiştir. Böylece çalışma sonucunda 3 faktör (Eğitime Yönelik Düşünceler, Duygusal Tepki, Ailenin Sosyal Yaşam Değişiklikleri) belirlenmiştir.

Yapılan faktör analizinde ortaya çıkan üç faktörün belirlenen boyutlara (düşünce, duygu, davranış) karşılık gelmesi geçerlik kanıtı olarak kabul edilmiştir.

Dershaneye gönderen ve göndermeyen annelerin ölçeğe verdikleri yanıtların karşılaştırılması

Sınava hazırlanan çocukların annelerinin ölçek puanları (ort.=23.6, ss= 7) ile diğerleri (ort.=19, ss=5) arasında ailenin sosyal yaşantısında yapılan değişiklik boyutunda anlamlı bir fark bulunmuştur (t=3.44, p<01).

Annelerin algıladığı öğrenci başarısı ile ölçeğin duygu boyutunda anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r=.35, p<.01).

Çocuklarının akademik açıdan başarısız olduğunu düşünen anneler, diğerlerine göre "duygu" boyutunda yüksek puan (t=2.01, p<.05) almışlardır.

Çocuklarının akademik açıdan başarılı olduğunu düşünen anneler ise diğerlerine göre "davranış" boyutunda yüksek puan ($t=1.99$, $p<.05$) almışlardır.

SONUÇ

Bu çalışmada geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan "**Sınava Yönelik Algılanan Önem Ölçeği:Veli Formu**" nun velilerin sınava ve eğitime attettikleri, algıladıkları düşünce , duygu ve sosyal yaşam değişiklikleri boyutlarını geçerli ve güvenilir olarak ölçebildiği görülmüştür. SYAÖ ölçeği sınav hazırlığı yapan ailelerde veli katılımını belirlemek üzere ve veliler için etkin katılım programları geliştirme çalışmalarında da kullanılabilir.

Bu çalışmada ortaya çıkan annelerin çocuklarının akademik başarısını düşük olarak algılamaları durumunda "duygu" boyutunda, çocuklarının akademik başarısını yüksek olarak algılayan annelerin ise "davranış" boyutunda yüksek puan almaları sonucu bize veli katılımı ile ilgili ipuçları vermektedir. Eğer çocuğunu "başarılı" olarak algılıyorsa, annelerin sosyal yaşamlarını değiştirerek, çocuğunun sınav hazırlıklarına göre yeni bir yaşam programı düzenlediğini görüyoruz. Burada sınav hazırlıklarının tüm aileyi etkileyen boyutu ortaya çıkmaktadır. Eğer anne çocuğunu "başarısız" olarak algılıyorsa, daha çok sınav sonucu ve çocuğunun gelecekteki eğitim yaşantısı konusunda duygusal sıkıntılar yaşadığını söyleyebiliriz.

Sınav hazırlıkları hem öğrenciler hem aileleri için zorlayıcı olmaktadır ve bu durumdaki öğrenci ve velilerine öncelik verilerek, tüm velilere psikolojik danışmanlık ve rehberlik eden etkin veli katılımı gibi programlar geliştirilmelidir.

KAYNAKLAR

- Ames,C. (1993) How School-to-Home Communication Influence Parents Beliefs and Perceptions. *Equity and Choice*, 9(3), 44-49.
- Balli,S.J.; Demo,D.H.; Wedman, J.F. (1998) Family Involment with Children's Homework: An Intervention in the Middle Grades. *Family Relations* . 47(2), 142-146.
- Bennett, J.W.; Finn, C.E.; Cribb, J.T.E. (1999) *The Educated Child. A Parent's Guide from Preschool through Eighth Grade*. The Free Press, New York.
- Cüceloğlu, D. (1991) *İnsan ve Davranışı. Psikolojinin Temel Kavramları*. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Coleman,P. (1998) *Parent, Student and Teacher Collaboration. The Power of Three*. Corwin Press, Inc., California.
- Cooper,H., Lindsay, J.J.; Nye, B., Greathouse, S. (1998) Relationships among Attitudes about Homework, amount of Homework Assigned and Completed, and Student Achievement. *Journal of Educational Psychology*. 90(1), 70-83.

- Henderson, A.T., Marburger,C.D. & Ooms,T. (1986) *Beyond the Bake Sale. An Educator's Guide to Working with Parents*. National Committee for Citizens in Education. USA.
- Hoover-Dempsey, K.V.; Bassler, O.C.; Brissie, J.s. (1992) Explorations in Parent-School Relations. *Journal of Educational Research*. 85, 287-294.
- OECD. (1997) *Parents As Partners in Schooling*. Centre for Educational Research and Innovation, Paris.
- Reynolds, A.S . (1992) Comparing Measures of Parental Involment and Their Effects on Academic Achievement. *Early Childhood Research Quarterly*, 7, 441-462.
- Swap McAllister, S.(1993) *Developing Home-School Partnerships.From Concepts to Practice*. Teachers College Press, New York.